

БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ І ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2024.01.054>
УДК 002.2:82:061.2:09:027.021(477.83-25)"18/19"

Надія Зубко,

<https://orcid.org/0000-0001-7394-8490>,
кандидатка історичних наук, наукова співробітниця,
відділ бібліотекознавства,
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (м. Львів, Україна)
вул. Стефаника, 2, м. Львів, 79000, Україна
e-mail: nadiannazubko@gmail.com

Репрезентація художньої літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст. у виданнях Наукового товариства імені Шевченка (за матеріалами цифрової колекції Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника)

Мета статті – розкрити типо-видову структуру масиву літературно-художніх видань, випущених на матеріально-технічній базі Наукового товариства імені Шевченка у перші два періоди діяльності й репрезентованих у цифровій колекції «Книжкова спадщина Наукового товариства імені Шевченка (1874–1913)» Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Для досягнення поставленої мети використано описовий, аналітичний, синтетичний, порівняльний, класифікаційний, історико-книгознавчий та системно-типологічний **методи** наукового пізнання. **Наукова новизна** статті полягає у висвітленні типо-видових особливостей видань художніх творів, їхніх авторів і замовників. **Висновки.** Аналіз масиву книг, електронні копії яких представлено в колекції, засвідчив такі його типові риси: домінування прижиттєвих видань (часто перших) оригінальних творів українських літераторів; публікацію зібрань творів Бориса Грінченка, Степана Руданського, Юрія Федьковича, Тараса Шевченка у формі багатотомних наукових видань із розлогим науково-допоміжним апаратом (передмовами, вступними статтями, примітками й коментарями); високу питому вагу невеликих за обсягом малоформатних моновидань прозових творів (оповідань, образків, повістей, п'єс) і полівидань, переважно поетичних; доволі економічне художньо-поліграфічне оформлення (за винятком ювілейних і багатотомних видань); превалювання друків у паперових обкладинках, оздоблених орнаментальними рамками. Зважаючи на стислі терміни реалізації проєкту з оцифрування книжок і брошур, випущених у друкарні Наукового товариства імені Шевченка, поза межами колекції ще залишилось чимало першодруків, цікавих для читачів-дослідників. З огляду на це, доречно продовжувати наповнювати колекцію іншими тогочасними виданнями, паралельно удосконалюючи платформу, на якій вони мали б презентуватися.

К л ю ч о в і с л о в а : українське книговидання у Львові, друкарня Наукового товариства імені Шевченка, літературно-художня книга.

Актуальність теми дослідження. З огляду на цензурні обмеження в Російській імперії наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. провідним осередком національного книгодруку стає Львів, де виникають такі товариства, як «Руська бесіда» (1861), «Просвіта» (1868), Товариство імені Шевченка (1873),

період діяльності, коли Товариство після реорганізації в наукову інституцію на чолі з М. Грушевським започаткувало низку періодичних і серійних видань. Тому формуванню цифрової колекції передувало їх виявлення і вивчення.

Мета статті – розкрити типо-видову структуру масиву літературно-художніх видань, випущених на матеріально-технічній базі Наукового товариства імені Шевченка у перші два періоди діяльності й репрезентованих у цифровій колекції «Книжкова спадщина Наукового товариства імені Шевченка (1874–1913)» Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника.

Виклад основного матеріалу. У цій публікації прагнемо розкрити типо-видову структуру масиву літературно-художніх видань, випущених на матеріально-технічній базі НТШ у перші два періоди діяльності й репрезентованих у цифровій колекції «Книжкова спадщина Наукового товариства імені Шевченка (1874–1913)» Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Колекцію сформовано за результатами проєкту, зреалізованого завдяки підтримці Українського культурного фонду (лот «Диджиталізація» програми «Культурна спадщина»). Повнотекстові версії книжок у PDF-форматі доступні для читачів через електронний каталог Бібліотеки [5]. Їх можна передивлятися у різних режимах і масштабах. Крім цього, зроблено страхові цифрові копії видань у форматі TIFF, щоб забезпечити цінний україноцентричний «контент» від знищення.

Загалом оцифровано 500 друкованих одиниць, кожна четверта з яких – літературно-художня. Йдеться про видання окремих ліро-епічних, прозових і драматичних творів, авторських збірок поезій, афоризмів, оповідань, новел і «образків», колективних альманахів та антологій, зібрань творів: і вибраних, і «повних критичних». Серед авторів – Г. Квітка-Основ'яненко, Ганна Барвінок, І. Верхратський, В. Забіла, П. Кирчів, П. Карманський, К. Малицька, П. Свенціцький, А. Чайковський та інші більше чи менше знані українські літератори.

У колекції представлено перші прижиттєві видання творів класиків української літератури. Зазвичай спершу їх друкували в часописах, а відтак – окремими виданнями, у т. ч. відбитками. Так, читачам доступні дев'ять видань творів І. Нечуя-Левицького, зокрема повісті «Микола Джеря» (1878), «Кайдашева сім'я» (1879 р., на обкладинці – 1880 р.), «Пропаші» і «Причепи» (1889), «Навіжена» (1889), «Над Чорним морем» (1891), «Поміж ворогами» (1893), «Не той став» (1896), а також оповідання «Запорожці» (1884). Через цензурні заборони вони не могли бути опубліковані на Наддніпрянщині.

Усі зацікавлені можуть ознайомитись із оцифрованими першодруками сатиричної казки «Хо» (1894) й оповідань про життя молдаван «Для загального добра» і «Пе Коптьор» (обидва – 1896 р.) М. Коцюбинського (опубліковані його ж коштом); повістей «Між народ» (1894) і «На селі» (1898) М. Кононенка, виданих під псевдонімом «М. Школиченко»; оповідання-ідилії «Орися» (1901) і збірки «Хуторна поезія» (1882) П. Куліша, що збереглася у конволюті, маркованому екслібрисом знаного галицького бібліографа і публіциста Івана Левицького.

Оцифровано кілька видань «образків» – популярних на зламі століть невеликих прозових творів, які подавали «ескізне зображення певної події, сценки»,

містили «пластичний опис ситуації» [9]. «Образок із галицького життя» репрезентує видання В. Барвінського «Безталанне сватання» (1880, на обкладинці – 1881); «з життя робочого люду» – І. Франка «В поті чола» (1890); «з життя духовенства» – В. Леонтовича «Per pedes Apostolorum» (1896). У колекції удоступнено моновидання Стефана Коваліва «Спиритко Бруццак: образок з життя народу» (1897) і збірник «Образки з Галицької Каліфорнії» (1913) про трудові будні мешканців і заробітчанин Борислава й довколишніх сіл.

Чимало в колекції видань історичних епічних, ліроепічних, драматичних творів: поема І. Воробкевича «Нечай», трагедія Ю. Федьковича «Довбуш» (1876), повість І. Франка «Захар Беркут: образ громадського життя Карпатської Русі в XIII віці» (1883), оповідання О. Кониського «В гостях добре, а дома ліпше», драма О. Огоновського «Гальшка Острозька» (1885), О. Колесси «При кам'яному затоні: історична картина з року 1648» (1891), К. Стиранкевича під назвою «За громаду: хроніка одного села на Поділю» (1892), повість «з часів Хмельниччини» М. Старицького «Облога Буши» (1894) та інші. До тритомника «Письма Кирила Устияновича» (1875–1877) увійшли історичні поеми «Іскоростень», «Вадим», трагедії «Олег Святославич, князь Овруцький» (з думою «Святослав Хоробрий») і «Ярополк І. Святославич, великий князь київський».

Серед особливо цінних – перші видання віршованих збірок класиків української літератури: І. Франка «З вершин і низин» (1887), Лесі Українки «На крилах пісень» (1892), Б. Грінченка «Під хмарним небом» (1893), а також репринтне відтворення «Першого видання Енеїди І. Котляревського передруковане в столітню річницю його» (1898), здійснене «коштом і заходом» НТШ.

Більше 4 % видань у колекції становлять драматичні твори, зокрема «Подруже» Ю. Кміта, «Порвалась нитка» О. Кониського, «Кандидат» Я. Невестюка, «Пісні в лицах» і «Титарівна» М. Кропивницького. П'єса І. Франка «Украдене щастя» представлена першим окремим виданням 1894 р. випуску і другим – 1901-го, у текст якого автор вніс низку виправлень змістового та стилістичного характеру, кілька реплік зробив лаконічнішими [10]. Накладом «Руської бесіди» з друкарні НТШ 1890 р. вийшла «коміко-лірична» опера «Різдвяна ніч» (музика М. Лисенка, лібрето М. Старицького за повістю М. Гоголя «Ніч перед Різдвом»), 1892-го – п'єса Панаса Мирного «Лицемірна», 1893 р. – драма М. Старицького «В темряві».

Окремі літературно-художні видання, розтиражовані в друкарні НТШ, репрезентують серії «Дрібна бібліотека» (1878–1880), «Літературно-наукова бібліотека» (1889–1897), «Універсальна бібліотека» (1910–1912), «Міжнародна бібліотека» (1912–1914), які готував І. Франко спільно з друзями і колегами; «Русько-українська бібліотека» (1884–1886) Є. Олесницького; «Дрібна бібліотека» (1894–1897) К. Паньківського. Останню представляють перші видання збірок П. Грабовського «Пролісок» (1894) і «З півночі» (1896), Осипа Маковея «Поезії» і «Весняні бурі» (1895), В. Шашкевича «Зільник» (1896).

«Бібліотека найзнаменитіших повістей» (1881–1906) газети «Діло» представлена творами українських та іноземних авторів, відібраними за жанровим принципом, зокрема, І. Нечуя-Левицького «Причепи» (1889), А. Чайковського «В чужому

гнізді» (1896). З «Бібліотеки "Зорі"» – літературно-наукового та громадсько-культурного двотижневика, що виходив у Львові впродовж 1880–1897 рр., – оцифровано комедію «Соколики» й «міщанську пригоду» «Тато на заручинах» Г. Цеглинського (обидві – 1885).

У друкарні НТШ побачили світ чимало колективних збірників, передусім альманахів і антологій, підготовлених різними товариствами. Оцифровано альманах «Дністрянка» (з календарем на наступний рік), випущений 1876 р. накладом «Академічного кружка у Львові» і заходом І. Белея, А. Дольницького, В. Левицького, І. Франка. У колекції доступна надрукована у дві фарби «Антологія руська» (1881), означена як «збірник найзнаменитіших творів руських поетів», де вміщено 112 творів (частина неповністю) 42 письменників. Майже стільки ж різножанрових праць українських письменниць представлено в альманасі «Перший вінок» (1887), виданому коштом і заходом Н. Кобринської і Олени Пчілки за сприяння і під редакцією І. Франка і покликаному привернути увагу до жіночого питання.

Користувачі можуть дистанційно погортати ілюстровані літературні збірники «Квітка» (1890), «Рідний зільник» (1891), «Рідна стріха» (1894), підготовані до друку «Просвітою»; а також збірник фольклорних, літературних і нехудожніх текстів про українське село під назвою «Веселка» (1887), яке підготувала Київська студентська громада, підписавшись псевдонімом «Андрій Молодченко»; ювілейний альманах «Січ» (1898) з історичним нарисом М. Кордуби про однойменне товариство, переліком його голів і членів; сім випусків альманаху «Левада» (1898–1902) за редакцією В. Гнатюка, надрукованих накладом НТШ окремими зшитками, які поширювались за передплатою (10 корон на півріччя або 16 – на рік).

У цифровій колекції представлено два зібрання творів Т. Шевченка – патрона Товариства. Одне з них вийшло друком упродовж 1893–1898 рр. у чотирьох частинах. Перші дві охоплюють 230 ліричних та ліро-епічних творів, уривків і редакцій, згрупованих хронологічно за напрямками: романтично-національний (1838–1843), політично-національний (1843–1847), суспільно-національний (1847–1857), реалістичний (1857–1861), кожному з яких передує шмуцтитул. У додатку до другої частини «Кобзаря» подано драму «Назар Стодоля». До третьої увійшли перекладені на українську мову «Щоденник» й автобіографічна повість «Художник», до четвертої – повісті «Наймичка», «Безщасний», «Княгиня», «Варнак», «Капітанша», «Музика». Відкривають зібрання вступна стаття «Дещо про жите і літературну діяльність Тараса Шевченка» О. Огоновського і передмова «Кілька слів від редакції "Кобзаря"». Огоновський же і редагував видання, писав посторінкові й затекстові примітки. Перші рядки поетичних творів оздоблено буквицями, а після останніх – вміщено віньєтки. Оправлено примірник фірмою Спозарських у Львові. Дійшла до нашого часу видавнича суцільнопокривна палітурка блаватного кольору, на якій витиснено портрет Шевченка й інші символічні зображення; орнаментовані форзаці у третій і четвертій частинах, мармуровий обріз. Оцифрований примірник зберіг дарчий напис «Високоповажному Пану Професорови Исидору Громницькому в пам'ятку від редактора "Кобзаря"».

Як 6-й і 7-й випуски серії «Українсько-руської бібліотеки» 1908 р. видано двотомник Т. Шевченка. У передмові стверджено, що «потреба такого видання відчувала ся давно», оскільки попередні «порядкують Шевченкові твори нераціонально, або не дають повного навіть як на той час зводу варіантів і або вставляють у свій текст із доступних їм варіантів звичайно найменше відповідні». І. Франко як редактор визначив це зібрання творів як «перше повне, хронологічно упорядковане і критичним апаратом, зводом варіантів та їх використанем для редакції тексту наділене» і наголошував, що готувалося воно «з помічу всіх доси опублікованих видань, автографів самого автора і копій із затрачених автографів» паралельно з працею Василя Доманицького у Петербурзі [16, т. 1, с. V].

Перший том містить 72 поетичні твори, написані упродовж 1838–1847 рр., другий – 172 твори і редакції, що датуються 1847–1860 рр. Після кожного твору вказано, де і коли написано й «друковано у-перве». Рядки пронумеровано. Варіанти та редакції винесено у посторічкові примітки. Звернення до передплатників «Панове субскрибенти!», передмови до поеми «Гайдамаки» і до другого видання «Кобзаря» подано у відповідних місцях першого тому. Текстовий матеріал розбавлено численними віньєтками. Збережений примірник опрацьовано в зелені ледеринові палітурки.

У колекції представлено зібрання творів С. Руданського в семи томах (1895–1903), укладене за хронологічним і жанрово-родовим принципами. Воно уступає історичні поеми «Мазепа, гетьман український» та «Іван Скоропада», поезію «До України», приказки «Базиліяни», «Балта», «Барабанчик», «Горобці», «Кацап з гребінцями», «Кацапська сповідь», «Малчі», «Пущі» та інші твори, яких, до речі, немає у найповнішому зібранні «Наукової думки» (1972–1973). Окрім оригінальних творів, видання вміщує перекладні, зокрема «Іліаду» Гомера. Її переклад І. Франко назвав «цінним придбанем нашої літератури», тому що «се не популяризований, але справді націоналізований, наш український Гомер, і то націоналізований так щасливо, що я не знаю нації, яка могла б похвалити ся подібною працею» [12, т. 6, с. XVI–XVII]. У підготовці випуску взяли участь М. Комаров, А. Кримський і В. Левицький (Лукич). Електронні копії дають уявлення про оформлення збережених примірників: ошатні палітурки, вкриті мармуровим папером, й обрізи з малюнком такого ж типу. Інакше опрацьовано друге видання, передруковане накладом НТШ у 1908–1912 рр. (щоправда, перший том вийшов у Кам'янці-Подільському з друкарні Свято-Троїцького братства).

Багатотомник творчої спадщини Ю. Федьковича (в 5 томах, 6 книгах) побачив світ в «Українсько-руській бібліотеці», яка мала «не тільки служити для ширшої громади жерелом докладного познайомлення з творчістю головних ратаїв нашого слова, але також основою для дальших наукових студій над ними» (1902–1938). Тому, на переконання І. Франка, серія покликана подавати «по змозі автентичний, повний, провірний по рукописам, з доданем усього того, що потрібне для його зрозуміння яко прояви духа автора і певного часу» [15, т. 1, с. V]. Тому восени 1900 р. НТШ уклало угоду із чернівецьким товариством «Руська Бесіда», яке посіло рукописи Ю. Федьковича. Редакція «не вронила ані одного листочка

з доступної їй письменської спадщини незабутнього поета», взяла до уваги автографи з приватних збірок й архіву «Просвіти» у Львові. Як зазначено у передмові, текст кожного твору перевіряли за рукописом, а за його відсутності, – за «перводруком», розкриваючи варіанти у підрядкових примітках [15, т. 1, с. IX–X].

Поки що у колекції представлено лише ті частини чотирьох томів «Писання Осипа Юрія Федьковича», які вписувалися у її хронологічні межі (до 1913 р.). Перший том відображає поетичний доробок автора, який «з перводруків і автографів зібрав, упорядкував і пояснення додав» І. Франко; другий – прозу, третій – драматичні твори, якими опікувався О. Колесса; четвертий – «переписку» (загалом 252 листи), документи і спомини про письменника, його «недруковані писання» і «варіанти», які зібрав О. Маковей. Кожен том має типову структуру: авантитул з назвою і томом (випуском) серії; контртитул із зазначенням назви зібрання, серії і секції, що її випускала, виду видання («перше повне і критичне»); основний титул із заголовком кожного тому, іменами упорядників; фронтиспіс із портретом автора; «фотографовані подоби» (вклейки-копії) автографів; твори, систематизовані хронологічно, проте «з захованем таких груп, у які складав їх сам автор» [15, т. 1, с. VII].

Важливо зауважити, що редактори дотримувалися «загально прийнятої <...> шкільної Фонетичної правописі», але прагнули зберегти «чи то діалектові, чи деякі інші правописні особливості автора» [15, т. 1, с. IX]. Виявлені одруківки зголошували в передмові або наприкінці тому. Про них із прикрістю згадував І. Франко: «Хоча над коректою отсега тома сліпали оба редактори, бажаючи і з сего боку зробити се видане гідним памяти найбільшого поета зеленої Буковини, хоча деякі аркуші переходили 4 й 5, а ні один не переходив менше як 3 коректи, то все таки на жаль лишили ся в тексті деякі помилки, чи то не добачені в коректі, чи зроблені припадково при монтованю складу на машині» [15, т. 1, с. IX]. Оцифрований примірник, а він «походить» із колекції знаного науковця М. Возняка, оправлено в складені «мармурові» палітурки, на шкіряних корінцях яких витиснено назви серії і видання, номер тому; на форзаци пішов цупкий папір з різними рослинними мотивами. У другому томі і другій частині третього тому збереглися суперобкладинки рожевого кольору із задрукованими корінцями (їх немає в інших виданнях аналізованої колекції).

На основі багатотомних «Писань Осипа Юрія Федьковича» вибрано кращі твори «для ужитку молодіжи і менше заможних читачів». «Зладити» видання «для найширших кругів» Виділ НТШ доручив І. Кокорудзу – професорові, дійсному членові Товариства. До книжки увійшли думи, співанки, балади, байки та інші поетичні твори, написані упродовж 1862–1886 рр., а також незавершена поема «Слава Ігоря». У підрядкових примітках для читача пояснено окремі малозрозумілі, на думку редактора, слова і вирази на зразок «голія», «Кіртчалі», «лев», «горністи», «переміти». Книжку надруковано 1906 р., а через рік випущено її повнішу версію з розлогою передмовою Д. Лукіяновича «Дещо про жите й поезії Осипа Юрія Федьковича і два слова про інші його писаня» і портретом письменника.

Висновки. У цифровій колекції «Книжкова спадщина Наукового товариства імені Шевченка» на сайті Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника доступно близько 150 літературно-художніх видань різних видів, які репрезентують передусім оригінальні твори українських літераторів. Йдеться про прижиттєві, часто перші, видання класиків, зокрема І. Нечуя-Левицького, І. Франка, Лесі Українки, П. Карманського, Уляни Кравченко. Серед оцифрованих друків переважають невеликі за обсягом малоформатні видання окремих творів (оповідань, образків, повістей, п'єс) і полівидання, переважно поетичні. Зазвичай їх випускали в паперових різнобарвних обкладинках, оздоблених орнаментальними рамками (часто в типовому серійному оформленні), адресуючи найширшому колу читачів. У палітурках виходили деякі ювілейні моновидання або зібрання творів. З-поміж останніх можна виокремити наукові зібрання творів з розлогим науково-допоміжним апаратом (передмовами, вступними статтями, примітками й коментарями). Зважаючи на стислі терміни реалізації проєкту з оцифрування книжок і брошур, випущених у друкарні НТШ, поза межами колекції ще залишилось чимало першодруків, цікавих для читачів-дослідників. На нашу думку, доречно продовжити розпочату роботу, збагативши колекцію іншими книжками, паралельно удосконалюючи платформу, на якій вони мали б презентуватися.

Список бібліографічних посилань

1. Барвінський О. Про засноване і дотеперішній розвиток Товариства імені Шевченка у Львові. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1892. Т. 1. С. 209–212.
2. Винар Л. Михайло Грушевський і Наукове товариство ім. Шевченка, 1892–1934. Нью-Йорк; Дрогобич; Львів, 2006. 384 с.
3. Гнатюк В. Наукове товариство імені Шевченка у Львові : історичний нарис першого 50-річчя, 1873–1923. Мюнхен; Париж, 1984. 175 с.
4. Дорошенко В. Огнище української науки Наукове товариство імені Т. Шевченка. Нью-Йорк; Філадельфія, 1951. 116 с.;
5. Книжкова спадщина НТШ (1874–1913) : [цифрова колекція]. *Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника*. URL: http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F/?func=file&file_name=find-b-new&local_base=%20E2
6. Кульчицька Т. Друкарня та книгарня Наукового товариства ім. Шевченка в контексті книговидавничого процесу Львова першої половини XX ст. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2009. № 1. С. 82–105.
7. Купчинський О. Видавнича діяльність Товариства ім. Шевченка у Львові у 1874–1892 роках. *Наукове Товариство ім. Шевченка: дослідження, матеріали* : вибрані статті та повідомлення. Львів, 2013. С. 140–220.
8. Купчинський О. А. Видання Товариства ім. Шевченка (1874–92) та Наукового товариства ім. Шевченка (1892–2016) в Україні. *Наукове товариство імені Шевченка* : енциклопедія. Т. 3. Вес–Глин. Львів, 2016. С. 52–57.
9. Образок. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua>
10. Павлюк М. М. Примітки [до драми «Украдене щастя»]. *Іван Франко: енциклопедія життя і творчості*. URL: <https://web.archive.org/web/20210123141313/https://i-franko.name/uk/Dramas/UkradeneSchastja.html>
11. Палюх О. Українське книговидання у Львові XIX ст.: роль друкарень Ставропігійського інституту та Наукового товариства ім. Шевченка. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2008. № 1. С. 54–72.

12. Руданський С. Твори : у 7 т. Львів, 1895–1903.
13. Статут Товариства імені Шевченка, 1873 рік. *Купчинський О. Наукове Товариство ім. Шевченка: дослідження, матеріали : вибрані статті та повідомлення*. Львів, 2013. С. 43–49.
14. Студинський К. Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, 1873–1928 рр. *Записки НТШ. Праці Філологічної та Історично-філософської секції*. Львів, 1929. Т. 150. С. IX–XI.
15. Федькович Ю. Писання : у 4 т. У Львові, 1902–1938 (Українсько-руська бібліотека).
16. Шевченко Т. Кобзарь : у 2 т. / виданий під ред. Івана Франка. Львів, 1908 (Українсько-руська бібліотека).
17. Kravtsov B., Kubyovych V. Shevchenko Scientific Society. *Internet Encyclopedia of Ukraine*. URL: <https://www.encyclopediaofukraine.com>

References

1. Barvinskyi, O. (1892). Pro zasnovanie i doteperishnii rozvytok Tovarystva im. Shevchenka u Lvovi [About the founding and current development of Shevchenko Society in Lviv]. *Zapysky Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka*, 1, 209-212. [In Ukrainian].
2. Vynar, L. (2006). Mykhailo Hrushevskiy i Naukove tovarystvo im. Shevchenka, 1892–1934 [Mykhailo Hrushevskiy and the Shevchenko Scientific Society, 1892–1934]. Niu-York, Drohobych, Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
3. Hnatiuk, V. (1984). Naukove tovarystvo imeny Shevchenka u Lvovi: istorychnyi narys pershoho 50-richchia, 1873–1923 [Shevchenko Scientific Society: historical sketch of the first 50th anniversary, 1873–1923]. Miunkhen, Paryzh. [In Ukrainian].
4. Doroshenko, V. (1951). Ohnyshche ukrainsoi nauky Naukove tovarystvo imeny T. Shevchenka [Center of Ukrainian Science: Shevchenko Scientific Society]. Niu-York, Filadelfia, USA. [In Ukrainian].
5. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, (2023). *Knyzhkova spadshchyna NTSh (1874–1913): [tsyfrova kolektiia]*. [The book heritage of the Shevchenko Scientific Society (1874–1913): digital collection]. Retrieved from http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F/?func=file&file_name=find-b-new&local_base=%20E2 [In Ukrainian].
6. Kulchytska, T. (2009). Drukarnia ta knyharnia Naukovoho tovarystva im. Shevchenka v konteksti knyhovydavnychoho protsesu Lvova pershoi polovyny XX st. [Printing House and Bookshop of the Shevchenko Scientific Society in context of publishing process in Lviv of the first half of the 20th century]. *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*, 1, 82-105. [In Ukrainian].
7. Kupchynskiy, O. (2013). Vydavnycha diialnist Tovarystva im. Shevchenka u Lvovi u 1874–1892 rokakh [Publishing activities of Shevchenko's Society in Lviv in 1874–1892]. In Kupchynskiy, O. *Naukove Tovarystvo im. Shevchenka: doslidzhennia, materialy: vybrani statyi ta povidomlennia* [Scientific Society named after Shevchenko: research, materials: selected articles and messages]. (pp. 140-220). Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
8. Kupchynskiy, O. A. (2016). Vydannia Tovarystva im. Shevchenka (1874–92) ta Naukovoho tovarystva im. Shevchenka (1892–2016) v Ukraini [Publications of Shevchenko Society (1874–1892) and Shevchenko Scientific Society (1892–2016) in Ukraine]. In *Naukove tovarystvo imeni Shevchenka: entsyklopediia* [Shevchenko Scientific Society: encyclopedia]. (Vols. 3. Ves–Hlyn, pp. 52-57). Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
9. Obrazok [Sketch]. (2015–2023). In *Velyka ukrainska entsyklopediia* [Great Ukrainian encyclopedia]. Retrieved from <https://vue.gov.ua> [In Ukrainian].
10. Ivan Franko: entsyklopediia zhyttia i tvorchosti (2010–2023). In Pavliuk, M. M. *Prymitky [do dramy «Ukradene shchastia»]* [Notes to the drama "Stolen Happiness"]. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20210123141313/https://i-franko.name/uk/Dramas/UkradeneSchastja.html> [In Ukrainian].
11. Paliukh, O. (2008). Ukrainske knyhovydannia u Lvovi XIX st.: rol drukaren Stavropihiiskoho instytutu ta Naukovoho tovarystva im. Shevchenka [Ukrainian book publishing in Lviv in the 19th c.: role of printing houses of Stavropigian Institute and Shevchenko Scientific Society]. *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*, 1, 54-72. [In Ukrainian].
12. Rudanskyi, S. (1895–1903). Tvory [Writings] (Vols. 1-7). Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].

13. (2013). Statut Товариства імені Шевченка, 1873 рік [Statute of the Shevchenko Scientific Society, 1873]. In Kupchynskiy, O. *Naukove Товариство ім. Шевченка: doslidzhennia, materialy: vybrani staty ta povidomlennia* [Scientific Society named after Shevchenko: research, materials: selected articles and messages] (pp. 43-49). Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].

14. Studynskiy, K. (1929). Naukove Товариство ім. Шевченка у Lvovi, 1873–1928 rr. [Shevchenko Scientific Society in Lviv, 1873–1928]. *Zapysky NTSh. Pratsi Filolohichnoi ta Istorychno-Filosofichnoi sektsii*, 150, IX-XI. [In Ukrainian].

15. Fedkovych, Yu. (1902–1938). Pysania [Writings] (Vols. 1-4). Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].

16. Shevchenko, T. (1908). Kobzar [The bard] (Vols. 1-2). Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].

17. Kravtsiv, B., & Kubiiovych, V. (1993). Shevchenko Scientific Society. In *Internet Encyclopedia of Ukraine*. Retrieved from <https://www.encyclopediaofukraine.com>. [In English].

Nadiia Zubko,

<https://orcid.org/0000-0001-7394-8490>,

Candidate of Historical Sciences,

Researcher of Department of Library Science,

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv (Lviv, Ukraine)

REPRESENTATION OF FICTION OF THE LATE 19TH – EARLY 20TH CENTURIES

IN THE PUBLICATIONS OF SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY

(BASED ON THE DIGITAL COLLECTION OF VASYL STEFANYK NATIONAL SCIENTIFIC LIBRARY OF UKRAINE IN LVIV)

The purpose of the article is to reveal the type and species structure of the array of literary and artistic publications released on the material and technical basis of Shevchenko Scientific Society in the first two periods of its activity and represented in the Digital Collection "Book Heritage of Shevchenko Scientific Society (1874–1913)" of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv. In order to achieve this purpose, the author used descriptive, analytical, synthetic, comparative, classification, historical and book studies, and systematic and typological **methods** of scientific knowledge. **The scientific novelty** of the paper is to highlight the type and species features of the publications of Ukrainian fiction, their authors and customers. **Conclusions.** Analysis of the array of books, digital copies of which are presented in the Collection "Book Heritage of Shevchenko Scientific Society (1874–1913)" of Vasyl Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine, has shown the following typical features of the printed products of that time: dominance of publications (mostly lifetime, often first) of original works by Ukrainian writers; representation of works by Borys Hrinchenko, Stepan Rudanskyi, Yurii Fedkovych, Taras Shevchenko in the form of scientific multi-volume editions with extensive scientific and auxiliary apparatus (prefaces, introductory articles, notes and comments); high proportion of small-scale mono-editions of prose works: short stories, samples, novels, plays and polygraphs, mainly poetry collections; budget artistic and printing execution (except for anniversary and multi-volume editions); predominance of publications in paper covers decorated with ornamental frames. Given the short period for implementing the project to digitize books and brochures published by the printing house of Shevchenko Scientific Society, there are still many first editions outside the collection that are interesting for the research reader. Taking into account the above, it is appropriate to continue the work we have begun by enriching the collection with other contemporary publications, while improving the platform on which they should be presented.

К e y w o r d s: Ukrainian book publishing in Lviv, Shevchenko Scientific Society Printing House, art (belles-lettres) book

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

2. Vasyl Stefanyk Str., Lviv, 79000, Ukraine

e-mail: nadiannazubko@gmail.com

Стаття надійшла до редакції. 16.12.2023 р.